

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію

БОКОЧА АНАТОЛІЯ ВАСИЛЬОВИЧА

“Клініко-лабораторне обґрунтування комплексного ортопедичного лікування фронтальних груп зубів естетичними конструкціями”

на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю

14.01.22 – стоматологія,

подану до захисту в спеціалізовану Вчену раду Д 61.051.08

при Державному вищому навчальному закладі

«Ужгородський національний університет» МОН України

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ

Упровадження у сучасну стоматологічну практику нових матеріалів та технологій створило умови для суттєвого розширення можливостей комплексної естетико-функціональної реабілітації хворих, які страждають на часткову адентію або дефекти твердих тканин коронкової частини зубів у фронтальній ділянці. Складність такої реабілітації зумовлена різноманіттям етіологічних чинників, потенційним ризиком розвитку патогенетичних ускладнень та особливостями психоемоційної оцінки хворим плану лікування, його етапів та одержаного результату.

У вступній частині дисертації автор стисло розглядає основні питання, що стосуються планування, діагностики та клініко-лабораторних етапів виготовлення естетичних ортопедичних конструкцій, серед яких: етіологія естетичних дефектів, можливі ускладнення цієї патології, ендодонтична підготовка зубів, взаємозв'язок складників «рожевої» та «білої» естетики, терапевтична та хірургічна підготовка як ознака мультидисциплінарного підходу, торкається питань можливості тимчасового протезування та дентальної імплантації, біомеханіки конструкцій, кольоропередачі та імітації морфології у протезах, а також окреслює варіанти оцінювання та верифікації на етапах лікування.

Таким чином, дисертант представив широкий спектр питань, які беззаперечно стосуються тематики роботи, але, на нашу думку, вони подані дещо хаотично, що ускладнює сприйняття інформації. У той же час, така велика кількість потенційних чинників та факторів пояснюється неабиякою зацікавленістю стоматологів у вирішенні питання оптимальної ортопедичної реабілітації дефектів зубів та зубних рядів у фронтальній ділянці та бажанням дисертанта у повному обсязі охопити проблематику ортопедичного лікування в естетично значимій зоні. Дисертація є фрагментом планової НДР кафедри ортопедичної стоматології ДВНЗ «Ужгородський національний університет»: «Клініко-експериментальне обґрунтування застосування сучасних стоматологічних технологій та експертна оцінка якості лікування та профілактики основних стоматологічних захворювань» (державний реєстраційний № 0113U003611).

Усе вищевикладене підтверджує актуальність проведеного автором наукового дослідження для медичної науки та практики.

СТУПІНЬ ОБҐРУНТОВАННОСТІ НАУКОВИХ ПОЛОЖЕНЬ, ВИСНОВКІВ І РЕКОМЕНДАЦІЙ, СФОРМУЛЬОВАНИХ У ДИСЕРТАЦІЇ

Дисертаційна робота викладена на 216 сторінках друкованого тексту і складається зі вступу, огляду літератури, опису матеріалів та методів дослідження, п'яти розділів власних досліджень, аналізу та узагальнень результатів, висновків, практичних рекомендацій та переліку використаних джерел, який налічує 222 праці, 129 з яких – латиницею. Робота ілюстрована 22 таблицями та 38 рисунками.

Огляд літератури викладено на 15 сторінках та структуровано на 3 підрозділи, присвячених питанням поширеності каріозних та некаріозних естетичних дефектів у фронтальних ділянках щелеп, можливостям їхньої корекції з урахуванням впливу параметрів біологічної ширини та розгляду можливих підходів до оцінки результатів ортопедичного лікування із використанням естетичних конструкцій. Принципових зауважень до змісту

розділу немає.

Розділ «Матеріали та методи дослідження» охоплює 8 сторінок друкованого тексту та складається з трьох підрозділів: «Програма дослідження», «Особливості концептуального підходу до дизайну дослідження» та «Методи досліджень». У цьому розділі дисертант визначає предмет та об'єкт дослідження, дає характеристику етапів роботи та описує методи, що застосовувалися під час її виконання.

Справляє позитивне враження обґрунтований вибір методів та критеріїв оцінки стоматологічного статусу, які повною мірою відповідають сучасним принципам доказової медицини, а саме:

- комплексний дентальний естетичний індекс (DAI);
- алгоритм за Shwartz J. (2011) оцінки діастем;
- індекси руйнування оклюзійної поверхні зубів (ІРОПЗ) та глибини ураження клінічної коронки (ІГУКК);
- адаптовані критерії «білої» та «рожевої» естетики (PES/WES);
- критерії, запропоновані Європейською спілкою ендодонтології;
- періапікальний індекс;
- систематизація процедур естетичного видовження коронок;
- шкала Лікерта для оцінювання якості життя з використанням опитувальника OHIP-14;
- індекс наявності дентального сосочка (PPI) за Cardoropoli;
- папілярно-маргінально-альвеолярний індекс (ПМА);
- гігієнічний індекс за Silness, Loe, 1964;
- пародонтальний індекс за Russel, 1956;
- оцінка естетичного результату лікування за системою US Public Health Service (USPHS) та з використанням протетичного естетичного індексу (PEI);
- статистичний аналіз отриманих даних за допомогою програмного забезпечення Statistika та Excel.

Використання такого комплексу інструментів є адекватним заявленій

меті та визначеним завданням роботи.

Розділ 3 «Результати дослідження та їх обговорення» обсягом 21 сторінка друкованого тексту, складається з трьох підрозділів, містить 15 малюнків та 8 таблиць.

Його перший підрозділ присвячено вивченню поширеності естетичних дефектів серед мешканців м. Ужгород. Дисертант обстежив 1200 пацієнтів чотирьох вікових груп за такими критеріями: каріозні ураження, некаріозні ураження, скупченість зубів, тріси та діастеми, аномальне положення зубів та вторинна адентія. За результатами аналізу автор роботи вказує на те, що у 64% випадків хворі потребували обов'язкового комплексного ортопедичного лікування. Підрозділ гарно структурований та має високу візуальну інформативність.

У другому підрозділі наведено аналіз ускладнень при використанні ортопедичних конструкцій різних типів у 234 хворих, які з'явилися на контрольний огляд. При цьому вивчалися випадки ускладнень при користуванні металокерамічними, металопластмасовими, суцільнокерамічними, пластмасовими та композитними конструкціями.

У третьому підрозділі розглянуто можливості оцінки якості лікування естетичних дефектів фронтальної області з використанням еталонної шкали з урахуванням етіології дефекту. Групу дослідження склали 104 хворих, які з'явилися для контрольного огляду. У кінці підрозділу дисертант робить висновок, що використана шкала не дозволяє повною мірою врахувати біологічні параметри твердих та м'яких тканин фронтальної ділянки.

Загалом розділ наповнений фактичним матеріалом, має логічну побудову та легко сприймається.

Четвертий розділ дисертації викладено на 13 сторінках друкованого тексту, має 6 малюнків, останній з яких представлено у вигляді блок-схеми обґрунтування біологічної висоти. Розділ складається з двох підрозділів, присвячених формуванню комплексу математичних розрахунків з метою створення цілісної концепції планування та моніторингу ортопедичних

конструкцій в естетично значимій зоні з урахуванням отриманих даних. Зміст розділу викладено логічно та зрозуміло, але, на нашу думку, він має дещо декларативний характер, без чітко сформульованого висновку.

Розділ 5. Об'єктивізація якості проведеного ендодонтичного лікування в структурі комплексної ортопедичної реабілітації обсягом 27 сторінок друкованого тексту, добре ілюстрований та доповнений таблицями. Матеріалом для розділу став ретроспективний аналіз літературних даних вітчизняних та закордонних науковців щодо успішності ендодонтичного лікування на підготовчому етапі, а також вивчення бази 79 рентгенологічних знімків хворих, які звернулися за стоматологічною допомогою до Університетської стоматологічної поліклініки стоматологічного факультету ДВНЗ «УжНУ». У представленому фрагменті проведено ґрунтовне вивчення аспектів ендодонтичної підготовки зубів різних функціональних груп.

Висновком до розділу стала статистично доведена стійка міжфакторна кореляція положення пломбувального матеріалу відносно верхівки зуба, щільності ендодонтичного матеріалу, сталої конусності ендодонтичного простору, періапикального індексу та якістю коронкової реставрації у діапазоні від 0,46 до 0,82 ($p < 0,1$).

Матеріал розділу викладено логічно та послідовно, наведена інформація є переконливою, легко сприймається.

Розділ 6 «Спосіб поетапної фіксації суцільнокерамічних коронок у фронтальних відділах верхньої та нижньої щелеп із застосуванням трансфер-шаблону» розкриває суть запропонованого автором алгоритму вдосконалення етапу позиціювання суцільнокерамічної коронки під час її цементної фіксації. Спосіб складається з десяти послідовних маніпуляцій, суть яких гарно проілюстрована в тексті дисертації. Автор вказує на апробацію запропонованого способу у вибірці, що склала 92 особи, з контролем результатів через рік після фіксації та відмічає високий рівень успішності застосування прозорого трансфер-шаблону у клінічних умовах.

Розділ 7 «Клініко-експериментальна апробація запропонованого підходу до реабілітації пацієнтів із естетичними дефектами фронтальної групи зубів» обсягом 13 сторінок друкованого тексту присвячено аналізу ефективності застосування запропонованого підходу до реабілітації пацієнтів з дефектами в естетично значимій зоні (перший підрозділ) та прогностичній оцінці змін при проведенні вищевказаного комплексного ортопедичного лікування (другий підрозділ).

Клінічна вибірка цього фрагменту роботи складалася з 94 осіб віком від 25 до 45 років, розподілених на групу дослідження та групу контролю. При цьому досягнення «білої» естетики оцінювалося за 6 показниками, а «рожевої» – за 7. У цьому розділі автор дійшов висновку, що у довгостроковій перспективі запропонований алгоритм планування комплексу ортопедичних втручань забезпечує протетично-естетичний індекс на рівні 97,4 – 98,1%, тоді як зазвичай цей показник становить 82,6 – 85,8% вже через рік.

Модель оцінки показників відносного ризику ускладнень (рис.7.3) гарно ілюструє вплив середнього рівня вихідних індексних естетичних параметрів, якості проведеного ендодонтичного лікування, фактору біологічної ширини та просторового позиціонування на довготривалий результат ортопедичної реабілітації в естетично важливій зоні.

Розділ «Аналіз та узагальнення результатів» складається з 12 сторінок друкованого тексту, у якому дисертант ще раз наголошує на значній статистичній потребі населення м. Ужгород в ортопедичному лікуванні різного рівня складності, підкреслює переваги саме суцільнокерамічних протезів з точки зору уникнення можливих ускладнень, акцентує увагу на перевагах запропонованого підходу до планування комплексу стоматологічних втручань. Автор аргументує перевагу авторського алгоритму вдосконалення комплексного ортопедичного лікування та переконливо доводить ці переваги за допомогою віртуальної моделі ризику виникнення потенційних ускладнень.

Отже, позитивні експериментальні, теоретичні та клінічні результати дослідження підтвердили наукові положення автора, винесені на захист у вступі до дисертації та в попередніх частинах роботи, і надали підстави для обґрунтування висновків за її результатами.

ДОСТОВІРНІСТЬ ТА НОВИЗНА НАУКОВИХ ПОЛОЖЕНЬ

Достовірність отриманих автором результатів ґрунтується на достатньому об'ємі, як експериментальних, так і клінічних спостережень та адекватних досягненню поставленої мети методів досліджень.

Автором уперше розроблено математичну модель оцінки параметрів біологічної ширини у планіметричній системі координат з виокремленням вертикальної похідної, уперше обґрунтовано зв'язок між критеріями якості попереднього ендодонтичного лікування та довгостроковими результатами протезування в естетично значимій зоні.

Уперше шляхом статистичного аналізу сформульовано інтегральний показник якості ортопедичної реабілітації. Дисертант уперше здійснив спробу визначення та обґрунтування поняття «біологічна висота зуба» та вдосконалив етап фіксації суцільнокерамічних конструкцій шляхом використання позиціонуючого термопластичного трансфер-шаблону.

ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ НАУКИ І ПРАКТИКИ, ШЛЯХИ ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Об'єктивні критерії оцінки ефективності протезування суцільнокерамічними конструкціями зубів в естетично значимій зоні на основі запропонованого алгоритму комп'ютерного моделювання, а також розроблений позиціонуючий трансфер-шаблон упроваджені в навчальний та лікувальний процеси кафедр ортопедичної стоматології та лікувальних закладів України, сприяючи покращенню довгострокових результатів протезування незнімними суцільнокерамічними конструкціями.

ПОВНОТА ВИКЛАДЕННЯ ОСНОВНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ У НАУКОВИХ ФАХОВИХ ВИДАННЯХ

Основні наукові положення і практичні рекомендації, що ґрунтуються на результатах проведеного дослідження, повністю відображені у 16 публікаціях, зокрема у 8 статтях, 1 з яких – у виданні, що входить до міжнародних наукометричних баз (4 – у виданнях рекомендованих ДАК МОН України).

Зміст автореферату ідентичний основним положенням дисертації. Принципових зауважень, щодо оформлення дисертації, викладення результатів дослідження та їх аналізу немає, проте прошу автора надати деякі роз'яснення.

1. Чи вважаєте Ви пластмасові, металопластмасові та металокерамічні конструкції «естетичними»?
2. Оскільки модифікований Вами дизайн транспозиційної капи-шаблону вирішує питання точної позиції, мінімізацію об'єму залишкового матеріалу та скорочення термінів лікування, яке місце посідають вищевказані показники у комплексному квантифікаційному критерії?
3. Прошу дисертанта чітко обґрунтувати доцільність використання терміну «біологічна висота» замість «біологічної ширини», адже у тексті роботи момент цієї трансформації залишився не розкритим.
4. Яким чином у Ваших дослідженнях було враховано віковий фактор хворих?
5. Які саме варіанти визначення суб'єктивної задоволеності результатами лікування Ви пропонуєте для використання практичними лікарями?

В И С Н О В О К

Дисертаційна робота Бокоча Анатолія Васильовича *“Клініко-лабораторне обґрунтування комплексного ортопедичного лікування*

фронтальних груп зубів естетичними конструкціями”, представлена до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук є самостійною завершеною науковою працею, в якій отримані нові, науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують актуальну наукову задачу медицини, зокрема стоматології – протезування зубів в естетично значимій зоні з максимальним збереженням твердих тканин.

Кандидатська дисертаційна робота А. В. Бокоча відповідає вимогам п.11 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015 р. і № 1159 від 30.12.2015 р.), а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.22 – стоматологія.

Завідувач кафедри
пропедевтики ортопедичної стоматології
вищого державного навчального закладу України
«Українська медична стоматологічна академія»,
доктор медичних наук, професор

Д. М. Король

Підпис професора Д. М. Короля засвідчую:

Вчений секретар
вищого державного навчального закладу України
«Українська медична стоматологічна академія»,
к. біол. н., доцент

В. Л. Філатова

Врученню офіційно
отримано 12.03.2018р.

Вчений секретар спец. рад
д. мед. н., професор

О.В. Житинська